

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esityksen mukaan ansiopäivärahaa alennettaisiin ensimmäisen kerran, kun ansiopäivärahaa on maksettu 40 työttömyyspäivältä ja toisen kerran kun sitä on maksettu 170 työttömyyspäivältä. Ensimmäinen alennusporras tulee suhteellisen nopeasti jo 40 työttömyyspäivän maksamisen jälkeen. Ansiopäivärahan alentaminen ensimmäisen portaan kohdalla koskisi merkittävää määrää ansiopäivärahan saajista, arvioin mukaan noin kahta kolmannesta. Ottaen huomioon jo aiemmat päätetyt, tammikuussa, huhtikuussa ja syyskuussa voimaan tulevat muutokset, jotka koskevat ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä ja määrää, leikkausten yhteisvaikutukset kassan jäsenille ovat merkittäviä.

Päivärahan ansio-osan porrastaminen ja soviteltavan etuuden laskenta sekä enimmäismaksuajan kertyminen alennetusta päivärahasta on toimeenpanon kannalta selkeä. Alennetun päivärahan siirtymäsäännöksestä johtuu, että toimeenpanossa, järjestelmämuutoksissa sekä neuvonnassa tulee huomioida, että ansiopäivärahaa voidaan maksaa alentamattomana vielä pitkänkin ajan lain voimaantulon jälkeen esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö on ollut hyväksyttävästä syystä poissa työmarkkinoilta sen jälkeen kun työssäoloehto on täyttynyt ennen lain voimaantuloa. Tällöin hakija voi tulla päivärahan hakijaksi vasta useita vuosia viimeisimmän työn päättymisestä ja ansiopäivärahan alennus voi tulla kyseeseen vuosia lain voimaantulon jälkeen.

Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi eräitä palkansaajan työssäoloehdon pidentymiseen liittyviä muutoksia omavastuuajan asettamista ja palkansaajan ansiopäivärahan perusteena olevan palkan uudelleen määrittelyä koskeviin säännöksiin. Nämä muutokset ovat kannatettavia ja sujuvoittavat toimeenpanoa.

Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

Palkkatuen työn osalta ehdotetaan, että poikkeuksena työssäoloehdon kertymisessä olisi palkkatuki, joka on myönnetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 3 momentin tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 87 §:n 3 momentin perusteella alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen. Näissä tilanteissa palkkatuettu työ kerryttäisi palkansaajan työssäoloehto siltä osin kuin palkkatuettu työsuhde ylittää 10 kuukautta. Työssäoloehdossa huomioitaisiin nykytilannetta vastaavasti 75 prosenttia työssäoloehdossa muutoin huomioitavista kalenteriviikoista tai työssäoloehtokuukausista. Toimeenpanossa ja asiakkaiden neuvonnassa poikkeussäännökset ovat aina haastavia ja aiheuttavat selvittelyä. Palkkatuetun työn peruste tulisi selkeästi ilmetä lausunnosta, jotta toimeenpano olisi palkkatuetun työn poikkeuksen johdosta sujuvaa. Esityksessä ehdotetaan asiasta säädettävän asetuksella.

Palkkatuetun työn siirtymäsäännöksestä johtuen toimeenpanossa joudutaan aluksi selvittelemään palkkatuetun työ alkamisajankohtaa.

Osa-aikaisen palkkatuetun työn ajalta maksetaan soviteltua päivärahaa, mutta työ ei kerää työssäoloehto. Tämä edellyttää toimeenpanossa järjestelmänmuutoksia, jotta järjestelmä voi tulkita annetun lausunnon vaikutuksesta työssäoloehdon kertymään.

Lausuttavaa työllistämiselveloitteen ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehto ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

-

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Muutokset vaikuttavat toimeenpanoon siten, että haastavat neuvontatilanteet lisääntyvät ottaen huomioon jo aiemmin päätetyt työttömyysturvan muutokset, kuten euroistaminen, joka on merkittävä muutos ansioturvan perusteisiin. Muutokset edellyttävät henkilöstön kouluttamista ja

ne aiheuttavat muutoksia työttömyyskassojen maksatusjärjestelmiin. Kuten edellä todettiin, siirtymäsäännöksistä johtuu, että järjestelmissä joudutaan ylläpitämään useampia laskureita. Lisäksi työttömyyskassojen tulee päivittää viestintämateriaalia, kuten uutiskirjeitä ja nettisivuja sekä päätöstekstejä.

Alennettu päiväraha saattaa aiheuttaa korjaustilanteiden määrää esim. takautuvien lausuntojen yhteydessä. Korjaustilanteissa tulee huomioita alennetun päivärahan vaikutukset takaisinperittävään määrään ja samoin ne voivat aiheuttaa lisäyksen tarvetta.

Muutokset saattavat lisätä myös valitusten määrää alkuvaiheessa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Alennetun päivärahan siirtymäsäännöksen osalta jäsenten kannalta on tarkoituksenmukaisempaa, että 2.9.2023 voimaantulevaa lakia sovelletaan niihin työnhakijoihin, jotka täyttävät uuden 12 kuukauden työssäoloehdon.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Ottaen huomioon useat työttömyysturvaan kohdistuvat muutokset, toimeenpanon aikataulu on tiukka mutta toimeenpanon kannalta on tarkoituksenmukaista, että muutokset tulevat voimaan samanaikaisesti.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arviointiin perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Virri Paula
YTK Työttömyyskassa